Suomen Pysyvä Edustusto Bryssel EUE, Ympäristöministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö

NEUVOSTORAPORTTI EUE2016-02111

EUE Ek Sanna(UM), Niemi Ville(TEM), Klobut Liisi, Paavilainen Marika(UM)

15.07.2016

Asia
Epävirallinen energia- ja ympäristöministerikokous 12.-13.7.2016 Bratislavassa

Kokous
Epävirallinen energia- ja ympäristöneuvosto 12.07.2016 - 13.07.2016

Slovakian EU-puheenjohtajakauden epävirallinen energianeuvosto Bratislavassa 12.-13.7.2016 alkoi yhteiskokouksella energia- ja ympäristöministereiden kesken. Ministereiden keskustelun aiheena oli kestävä rahoitus sekä energiaunionin hallintomalli EU:n ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamisessa. Komission varapuheenjohtaja Šefčovič kertoi komission julkaisevan energiaunionin hallintomallia koskevan lainsäädäntöehdotuksen marras-joulukuun vaihteessa.

Energiaministereiden osuudessa puolestaan keskusteltiin energian hinnoista ja EU:n kilpailukyvystä sekä LNG:n vaikutuksista EU:n energiavarmuuteen.
+++

Ympäristö/ilmasto- ja energiaministereiden yhteisistunto 12.7.2016

Kestävä rahoitus EU:n ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamisessa

Aiheesta alustivat puheenjohtajina toimineet Slovakian talousministeri Peter Ziga, Minister for the ja ympäristöministeri Laszlo Solymos sekä komission varapuheenjohtaja energiunionioasioista vastaava Maros Sefcovic. Lisäksi kuultiin Euroopan kemian teollisuuden neuvoston edustajan alustus aiheeseen.

Rahoituksen osalta komissio totesi, että EU tukee huomattavalla määrällä 2030 ilmastopaketin puitteiden saavuttamista ja energiatuotannon uudistamista. Ilmasto- ja energiatavoitteiden valtavirtaistaminen EU:n budjetissa on myös tavoitteena. Rahoitusta kohdennetaan mm. rakennerahaston ja Horisontti-ohjelman kautta. Komissio totesi, että myös "EFSI":n rooli energiasektorilla liittyy infrastruktuurin kehittämiseen edistäen puhdasta / uusiutuvaa energiaa ja energiatehokkuutta. Erityisesti varapuheenjohtaja Sefcovic mainitsi rakennussektorin / rakennusten energiatehokkuuden merkityksen EU:n ilmastotavoitteiden osalta. On tarvetta mm. pohtia, kuinka parhaiten käytetään erilaisia rahoituskanavia tällä alalla.

Puheenjohtajan esittämien kysymysten pohjalta jäsenvaltiot ottivat kantaa päästökauppadirektiivin uudistamisen yhteydessä ehdotettuihin modernisaatio- ja innovaatiorahastoihin sekä nykyisten

rahoitusinstrumenttien toimintaan. Lisäksi otettiin kantaa näiden rahastojen kautta rahoitettavien hankkeiden maantieteelliseen kattavuuteen ja niille asetettaviin muihin vaatimuksiin. Myös rahastojen hallinnointia kommentoitiin. Jäsenvaltioiden välillä esiintyi jakolinjoja siinä, että toiset korostivat tiukkoja laatuvaatimuksia ja uusiutuvan energian hankkeiden keskeistä roolia kun toiset korostivat sitä, että rahastojen kautta ei tule puuttua jäsenvaltioiden oikeuteen tehdä päätöksiä energiavalinnoistaan ja teknologianeutraliteetti tulee taata. Muutamat maat esittivät suoraan, että hiili- ja ydinvoimahankkeet tulee sulkea rahastojen rahoituksen ulkopuolelle. Lisäksi nostettiin esiin, että rahastoihin tulee hankkia mahdollisimman paljon yksityistä rahoitusta. Monet korostivat lisäksi sitä, että maantieteellisestä tasapainosta tulisi jollakin tavalla huolehtia ja myös pienille hankkeille on annettava mahdollisuus. Puheenvuoroissa korostettiin rahastojen toiminnan läpinäkyvyyttä ja yksinkertaisuutta sekä myös paikallisten olojen huomioimista.

Suomi piti uuden innovaatiorahaston luomia mahdollisuuksia varteenotettavina. Suomi korosti tarvetta erilaisten hankkeiden tukemiseen ja tuki tasapainoisen maantieteellisen jakauman varmistamista. Hankkeiden arviointi tulee toteuttaa läpinäkyvästi. Suomi totesi olevansa erityisen kiinnostunut uusiutuvan energian, erityisesti edistyneitä biopolttoaineita koskevien hankkeiden rahoitusmahdollisuuksista. Modernisaatiorahaston osalta tuemme komission ehdotusta ja pidämme tärkeänä rahaston toiminnan läpinäkyvyyttä ja selkeitä sääntöjä sen hallinnoimiseksi.

Energiaunionin hallintomalli EU:n ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamisessa

Puheenjohtaja oli toimittanut ministereiden keskustelun pohjaksi kysymyksiä myös energiaunionin hallinnointijärjestelmästä. Puheenjohtajamaan mukaan on tärkeää, että keskustelua käydään nimenomaan yhdessä energia- ja ympäristöministereiden kesken.

Komission varapuheenjohtaja Šefčovič kertoi komission julkaisevan energiaunionin hallintomallia koskevan lainsäädäntöehdotuksen marras-joulukuun vaihteessa. Tarkoituksena on rakentaa kokonaisvaltainen hallintojärjestelmä, joka kattaa energiaunionin kaikki viisi ulottuvuutta. KOM on kuunnellut valmistelussa tarkasti jäsenmaita ja tavoitteena on todella vähentää hallinnollista taakkaa ja luoda toimiva järjestelmä.

Hallintomallilla virtaviivaistetaan ja integroidaan myös komission raportointia. Hallintomalliin otetaan mukaan kansalliset energia- ja ilmastosuunnitelmat, joiden avulla komissio seuraa EU-tavoitteiden saavuttamista. Tavoitteena on, että hallintomallista ja sen raportoinnista käydään jatkuvaa vuoropuhelua jäsenmaan ja komission välillä. Keskustelun tulee olla avointa, sillä komissio tarvitsee oikean tasoista tietoa. Samassa yhteydessä lainsäädäntöehdotuksen kanssa komissio tulee julkaisemaan alueellista yhteistyötä koskevaa ohjeistusta. Uusi raportointijärjestelmä tulee olla kunnossa vuoteen 2020 mennessä, sillä etenkin teollisuuden näkökulmasta tarvitaan varmuutta.

Jäsenmaat toivoivat jälleen energiaunionin hallintomallilta hallinnollisen taakan vähentämistä ja joustavuutta, jonka pohjalla on jo olemassa olevat kansalliset strategiat ja suunnitelmat. Joustavuuteen kuului osana se, että jäsenmaat voivat päivittää kansallisia suunnitelmiaan myös kauden aikana. Tiukempia energia- ja ilmastotavoitteita toivovat jäsenmaat vaativat hallintomallista vankkaa sekä avointa. Hallintomallilla pitää pystyä saavuttamaan EU-tasolle asetetut tavoitteet sekä energiasisämarkkinoiden toteutuminen. Osa jäsenmaista toivoi, että hallintomallissa katsottaisiin myös pidemmälle ja laadittaisiin kansallisia suunnitelmia jo vuoden 2050 osalta. Jäsenmaat viittasivat marraskuussa 2015 laadittuihin energianeuvoston päätelmiin ja vahvistivat niiden edelleen edustavan jäsenmaiden näkemystä.

Osa jäsenmaista piti alueellisia suunnitelmia tärkeinä, mutta vastustivat kansallisten suunnitelmien vertaisarviointia. Useimmille oli tärkeää, että alueellista yhteistyötä tehdään silloin, kun sillä on selkeä lisäarvo ja se on tarpeen. Jäsenmaat olivat yhtä mieltä siitä, että energiaunionin tavoitteiden

saavuttamista mittaavat indikaattorit on saatava valita kansallisesti niin, että ne sopivat juuri kansallisten erityispiirteiden huomioimiseen.

Ministereitä oli pyydetty kommentoimaan myös komission ehdotusta lainsäädännön pohjaksi toimitetusta raportointisapluunasta. Jäsenmaat vastustivat sitä, että erilaisten teknologioiden käytöstä raportoitaisiin yksityiskohtaisesti. Kuitenkin osa jäsenmaista vaati, että sapluunat ovat kaikille samat, jotta jäsenmaiden vertaaminen on mahdollista. Muutama jäsenmaa kritisoi, että komission ehdottaman sapluunan raportointivelvollisuudet menevät yli Eurooppa-neuvoston viime vuonna antaman ohjeistuksen sekä sapluunoihin pyydettiin selkeytystä, sillä ne koettiin nyt liian monimutkaisiksi.

Suomi toi puheenvuorossaan esille, että hallintomalli voi virtaviivaistaa raportointia vain, mikäli kansalliset suunnitelmat pidetään mahdollisimman tiiviinä ja keskittyneinä nimenomaan EU-tason tavoitteisiin. FI mukaan komission ehdotus sapluunoista sisältää kuitenkin uusiakin raportointivelvollisuuksia ja se ei voi olla virtaviivaistamistavoitteen mukaista. Jäsenmaille pitää jättää riittävästi joustoa saavuttaa kansalliset tavoitteet kustannustehokkaasti. Alueellista yhteistyötä tulisi tehdä alueilla, joissa siitä on todella lisäarvoa (kuten energiasisämarkkinakysymyksissä). Ja alueellisen yhteistyön tulisi olla lähinnä tietojen vaihtoa ja parhaiden käytänteiden jakamista.

Puheenjohtajamaa Slovakia lupasi laatia puheenjohtajan yhteenvedon hallintomalliskeskustelusta ja pyysi tätä varten jäsenmaita toimittamaan myös näkemyksiään kirjallisesti.

Energian hinnat ja EU:n kilpailukyky

Varapuheenjohtaja Šefčovič katsoi, että kyseessä on ajankohtainen ja tärkeä keskusteluaihe, johon liittyen komissio julkaisee uuden energian hintoja ja kustannuksia koskevan raportin loppuvuodesta 2016, mutta jo nyt voidaan todeta, että EU:n asema suhteessa kilpailijamaihin ei ole merkittävästi muuttunut ja vuosien 2014–2015 energian tukkuhintojen lasku ei ole aina siirtynyt loppukuluttajille. Komissio on julkaisemassa hintaraportin lisäksi useita ehdotuksia (markkinamalliehdotus, RES-direktiivin päivitys ja energiatehokkuuspaketti), jotka osaltaan edistävät Euroopan kilpailukykyä ja vahvistavat kuluttajien roolia. Varapuheenjohtaja Šefčovič ja puheenjohtajamaa SK katsoivatkin, että komission tulevien ehdotusten vaikutuksia energian hintojen ja EU:n kilpailukyvyn kannalta tulee seurata, joten aiheeseen tulisi palata säännöllisesti energianeuvostossa.

Lähes kaikki jäsenvaltiot korostivat puheenvuoroissaan erityisesti energian sisämarkkinoiden kehittämisen (siirtoyhteydet ja verkkokoodit) ja komission markkinamalliehdotuksen merkitystä, koska sääntelyllä nähtiin olevan merkittävä vaikutus energian hintoihin. Markkinamalliehdotuksen toivottiin keskittyvän kuluttajien aktivointiin ja joustavuuden (joustava tuotantokapasiteetti, kysyntäjousto ja varastointi) lisäämiseen. Useat jäsenvaltiot korostivat uusiutuvan energian tukimallien ja EU:n valtiontukisääntöjen sekä päästökauppadirektiivin uudistuksen merkitystä energian hintojen ja EU:n kilpailukyvyn kannalta. Myös heikossa asemassa olevat kuluttajat ja energiaköyhyys tulisi huomioida komission tulevissa ehdotuksissa.

LNG:n vaikutukset EU:n energiavarmuuteen

LNG:n vaikutuksista EU:n energiavarmuuteen ministerit kuulivat kolme alustuspuheenvuoroa: komission, Euroopan parlamentin sekä Yhdysvaltojen ja ministereiden keskustelu käytiin erikseen lounaan yhteydessä.

VPJ Šefčovič alusti kertomalla, että komission helmikuussa julkaisema LNG-strategia kontribuioi osaltaan EU:n energiavarmuuspolitiikkaan. Maakaasu on tärkeä siirtymävaiheen polttoaine ja on avuksi tasapainottamaan energiajärjestelmää, kun vaihteleva uusiutuvan energian tuotanto luo epävarmuutta. KOM:n mukaan on huolehdittava, että alueellinen yhteistyö on vahvaa. On panostettava

alueellisiin LNG-varastoihin ja unionin on kontribuoitava globaaleihin LNG-markkinoihin. Lyhyen aikavälin spot-markkinat olisi järkevin LNG:n osalta. Sekä tarvitaan pysyvää ja rakentavaa keskustelua kolmansien osapuolien kanssa, LNG:n tuottajien ja kuluttajien kanssa (erit. USA, Japani, Kanada ja Välimeren alue).

Euroopan parlamentin ITRE-valiokunnan puheejohtaja Jerzy Buzek muistutti, että kaasua ei tule käyttää poliittisena aseena. On EU:n etu monipuolistaa kaasunhankintalähteitään. 5-10 vuotta sitten ei voitu edes puhua kaasumarkkinoista, nyt LNG on muuttanut tilannetta. Tarvitaan kuitenkin lisää siirtoyhteyksiä ja infrastruktuuria. Lisäksi Buzek kommentoi neuvostossa käsittelyssä olevaa kaasun toimitusvarmuusasetusta. Buzekin mukaan ENTSO-G:n tulisi määritellä varmuuskäytävät kriisitilanteita varten. Asetuksen solidaarisuusvelvoitteella tulee pyrkiä turvaamaan kuluttajat. Tiedonjakaminen suurimpien kaasutoimijoiden sopimuksista on tärkeää ja myös Energiayhteisömaat huomioitava toimitusvarmuudessa. EP haluaisi saattaa neuvottelut asetuksesta loppuun Slovakian kaudella ja on valmis neuvotteluihin lokakuun lopulla.

Yhdysvaltojen ulkoministeriön energiaerityisedustaja Amos Hochstein kertoi, että Yhdysvallat on sitoutunut turvaamaan Euroopan energiaturvallisuutta, sillä kyse ei ole vain energiasta vaan myös taloudellisesta turvallisuudesta. Talouskasvua ei voi olla ilman energiavarmuutta. EU-USA energianeuvosto on ollut hyvä tiekartta tiivistettyyn yhteistyöhön.

Hochstein totesi, että maakaasun markkinat ovat muuttuneet viime vuosien aikana erittäin paljon: kaasun kuljettaminen ja tuotanto ovat muuttuneet, kelluvat LNG-terminaalit ovat laskeneet osaltaan LNG:n hintaa ja kustannuksia. Kuluttajat ovat oppineet vaatimaan Yhdysvalloissa joustavuutta ja sitä on pystytty tarjoamaan LNG:n avulla. Hochsteinin mukaan vuoteen 2025 mennessä Yhdysvallat on valmis viemään 150 bcm kaasua. Tällä tulee olemaan iso vaikutus myös Eurooppaan. Hochstein näki, että energiaunionin perustamispäätös ollut Euroopalle kriittinen. Kolmannella energiapaketilla ollut jo historiallinen vaikutus (esim. kaksisuuntainen kaasun virtausmahdollisuus auttoi jo edellisessä kaasukriisissä). Mutta Eurooppa on nyt päätöksen edessä - rakennetaanko kalliita putkia (NS2) vai hyväksytäänkö LNG:n joustavuus?

Suomen edustajat

Työ- ja elinkeinoministeriön ylijohtaja Riku Huttunen ja Ympäristöministeriön kansliapäällikkö Hannele Pokka sekä virkamiesvaltuuskunnat.

Asiakirjat

Puheenjohtajamaa Slovakian toimittamat tausta-asiakirjat.

Liitteet

Viite

Asiasanat	energia, ilmasto- ja energiapaketti, liikenne-, televiestintä- ja energianeuvosto, maakaasu, energian toimitusvarmuus
Hoitaa	**LVM, TEM, UM, YM**
Tiedoksi	ALR, EUE, MMM, OKM, PLM, SM, TRAFI, VM, VNK